

SXEDIO.49E

29/12/1914: Ο ΤΣΕΤΣΙΛ ΖΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΕΝΙΖΕΛΟ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ ΜΕ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΔΗΛΩΝΕΙ ΟΤΙ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΒΑΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΕΙΘΟΥΝ ΟΤΙ Η ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΘΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΕΙ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. Ο ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΑΝΑΧΩΡΩΝΤΑΣ ΑΝΑΓΓΕΛΛΕΙ ΠΡΟΘΕΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ.

Στις παραμονές του Α Παγκοσμίου Πολέμου (**1914-1918**) με την κρίση στην περιοχή των Βαλκανίων και της Μέσης Αναστολής και του Αιγαίου να προσλαμβάνει διαστάσεις (ιταλοτουρκικός πόλεμος και Μακεδονικοί πόλεμοι) η Αγγλία, παράλληλα με τις συνομιλίες που διεξήγαγε με την Τουρκία, επιδίωκε τη συνεργασία της Ελλάδας και προσπαθούσε να εξασφαλίσει κάποιο λιμάνι για το στόλο της, στο οποίο να στάθμευαν τα πλοία της και από το οποίο παράλληλα να εκστράτευε στην περιοχή αν χρειαζόταν.

Έτσι το **1912** ζήτησε από την Ελλάδα να της παραχωρήσει το λιμάνι του Αργοστολίου με αντάλλαγμα να της παραχωρήσει η ίδια την Κύπρο.

Η πρόταση έγινε από τον υπουργό Ναυτικών της Βρετανίας Ουίνστον Τσέρτσιλ, στον πρωθυπουργό της Ελλάδας Ελευθέριο Βενιζέλο στο Λονδίνου, όπου ο Έλληνας πρωθυπουργός πήγε για τη συνδιάσκεψη της Ειρήνης.

Ο Βενιζέλος αποδέχθηκε την πρόταση και ζήτησε μόνο από τον Τσέρτσιλ όπως η Ελλάδα έχει την κυριαρχία του λιμανιού και να μπορούσε και η ίδια να το χρησιμοποιεί σε καιρό ειρήνης.

Τα όσα αναφέρθηκαν περιλαμβάνονται σε μνημόνιο- συνομιλία του Βενιζέλου με τον μετέπειτα πρεσβευτή της Αγγλίας στην Αθήνα Πάστρικ Ράμσαιη στις **6 Νοεμβρίου 1931**. Το απόσπασμα αυτό παραθέτει ο Γιάννης Πικρός στο βιβλίο του " Ο Βενιζέλος και το Κυπριακό" (Μεταγλώττιση):

"Κάποια μέρα κλήθηκα διά του Σερ Τζορτζ, Υπουργού των Οικονομικών. Παρίσταντο τότε στο πρόγευμα εκτός του σερ Τζων και ο Ουΐνστον Τσέρτσιλ, υπουργός των Ναυτικών και ο Πρίγκιπας Βάττεμπεργ, πρώτος ναυτικός λόρδος Ναυαρχείου.

Ο Λόϊδ Τζιορτζ, παίρνοντας το λόγο είπε ότι έχει να μου κάμει μια πρόταση η οποία όφειλε κανονικ' να μου γίνει διά του Σερ Εντουαρτ Γκρέϊ, υπουργού των Εξωτερικών αλλά επειδή ήταν τότε πρόεδρος της συνδιάσκεψης των Μεγάλων Δυνάμεων, η οποία συνεδρίαζε παράλληλα προς τη συνδιάσκεψη των βαλκανικών κρατών, δεν ήταν δυνατό να ενεργήσει εκείνος εν προκειμένω και μάλιστα ούτε έχει γνώση του πράγματος.

Αλλά η προσφορά γίνεται κατ' εξουσιοδότηση του πρωθυπουργού Ασκουϊθ και είναι βέβαιος αυτός ότι, μόλις ο Σερ Εντουαρντ Γκρέϊ απαλασσόταν από τις ευθύνες του προέδρου της συνδιάσκεψης και λάμβανε γνώση του πράγματος θα το ενέκρινε και θα αναλάμβανε κάποτε και αυτός την οριστική δυατύπωση και υπογραφή της συμφωνίας.

Η πρόταση ήταν να μας παραχωρήσει η Αγγλία την Κύπρο σε αντάλλαγμα εξουσιοδότηση μας, όπως σε περίπτωση πολέμου χρησιμοποιήσει για τις ανάγκες του στόλου της το λιμάνι του Αργοστολίου.

Απάντησα ότι δεν διστάζω να δεχθώ κατ' αρχήν την πρόταση, γιατί σε περίπτωση γενικού ευρωπαϊκού πολέμου, εάν είμαι κυβερνήτης της Ελλάδας θα την τάξω στο πλευρό της Μεγάλης Βρετανίας.

Αλλά επειδή δεν γνωρίζω ποιος θα κυβερνά τότε τη χώρα οφείλω να μελετήσω το ζήτημα για να δω αν τέτοια συμφωνία μπορεί να συμβιβασθεί προς την ουδετερότητα, την οποία η τότε Κυβέρνηση μπορεί να θελήσει ενδεχομένως να τηρήσει.

Συμφωνήθηκε να να συνέλθουμε για δεύτερη φορά μετά απο **3-4** ημέρες, οπότε απάντησα ότι προτιμώ σε αντάλλαγμα της Κύπρου, να παραχωρήσω από τον καιρό της ειρήνης το λιμένα του Αργοστολίου στην αγγλική κυριαρχία με την επιφύλαξη, υπέρ της

Ελλάδας, της κυριαρχίας των πόλεων μέσα στο λιμάνι και του δικαιώματος της ελεύθερης χρήσης του λαμανιού σε καιρό ειρήνης".

Η απάντηση κρίθηκε ικανοποιητική και μου ανακοινώθηκε ότι μόλις θα έπαυε η λειτουργία της συνδιάσκεψης των Μεγάλων Δυνάμεων στο Λονδίνο, ο Σερ Εντουαρτ Γρέϊ θα με καλούσε για την οριστική διατύπωση και συμφωνία".

Τα όσα γίνονταν στα παρασκήνια το 1912 αφήνονταν να διαρρέουν και στον Τύπο, ώστε να ενημερώνονται και οι Κύπριοι και ο ελληνικός λαός γενικότερα.

Οι διαρροές όμως δημιουργούσαν πολλές ελπίδες και προκαλούσαν θυελλώδεις εκδηλώσεις.

Στις 25/5 Ιανουαρίου, 1913, η εφημερίδα " Ελευθερία" έγραφε (Μεταγλώττιση):

" Επιστολές από την Αθήνα, ασφαλέστατης πηγής, που λήφθηκαν με το τελευταίο ταχυδρομείο, μας πληροφορούν ότι ο πρωθυπουργός της Ελλάδας κ. Βενιζέλος κατά την διαμονή του στο Λονδίνο στις ιδιαίτερες συνομιλίες με τον Αγγλο υπουργό Εξωτερικών σερ Εντουαρτ Γκρέϊ το ζήτημα της Νήσου Κύπρου και κατόρθωσε να αποσπάσει από αυτόν ευχάριστες για μας υποσχέσεις.

Ο αποστολέας μπόρεσε να λάβει τις πληροφορίες αυτές από επισήμους κύκλους στην Αθήνα. Κατ' αυτές είναι βέβαιο ότι κάτι θα γίνει και για την Κύπρο ίσως θα σχετισθεί με το ζήτημα των κατεχομένων Δωδεκανήσων από την Ιταλία.

Στις 5/16 Ιανουαρίου 1913 η ίδια εφημερίδα έγραφε σε ανταπόκριση της από το Κάϊρο τα πιο κάτω εντυπωσιακά νέα (μεταγλώττιση):

" Σημαίνον και καλά πληροφορημένο πρόσωπο μας μεταδίδει από το Κάϊρο την πολύ ευχάριστη για κάθε Ελληνα είδηση, ότι με συνεννόηση των Κυβερνήσεων Αγγλίας και Ελλάδας, η ιδιαίτερη μας πατρίδα Κύπρος θα παραχωρηθεί με τα άλλα νησιά του Αιγαίου στην Ελλάδα.

Οπως γράφει ο επιστολογράφος μας ομογενής, οι

επίσημοι αγγλικοί κύκλοι στο Κάιρο μιλούν πλέον αναφανδόν και με βεβαιότητα για την παράχωρηση της Κύπρου στην Ελλάδα, η οποία θα συντελεσθεί σύντομα. Ορίσθηκε δε ήδη από την ελληνική Κυβέρνηση και ο μέλλον διοικητής της Κύπρου, ο οποίος τυγχάνει να είναι ο κ. Κωνσταντίνος Ν. Παπαμιχαλόπουλος, εμβριθέστατος και οξυνούστατος πολιτευτής και διοργανωτής της Πανελληνίας ένωσης στην Αμερική, γνωστός δε κάλλιστα και σε μας τους Κυπρίους, όταν είχε επισκεφθεί για χάρη μελετών προ μερικών ετών της νήσου μας και έτυχε εγαρδιότατης και πρωτοφανούς δεξίωσης και από τους αστούς και από τους αγρότες".

Ο Βενιζέλος επιβεβαίωσε τις φήμες για παραχώρηση της Κύπρου στην Ελλάδα και ο ίδιος αργότερα.

Μετέδιδε ο ανταποκριτής της "Ελευθερίας" στην Αθήνα Ι. Π. Ζωγράφος (2/15 Μαρτίου 1913):

"Αθήναι, 22 Φεβρουαρίου.

Ευρισκόμεθα εις την ευχάριστον θέσιν να μεταδώσωμεν πρώτοι ημείς, νέας δηλώσεις του πρωθυπουργού κ. Βενιζέλου επί του ζητήματος των Νήσων του Αιγαίου.

Ομιλών προ ημερών ο κ. Πρωθυπουργός προς φίλους του ανεκοίνωσεν ότι απερχόμενος εκ Λονδίνου έλαβε την διαβεβαίωσιν της Αγγλικής Κυβερνήσεως ότι πάσαι αι νήσοι, αι καταληφθείσα υπό του ελληνικού στόλου, θα ενωθώσι μετά της Ελλάδος.

Ανέφερεν ακολούθως ότι καθ' ας έχει πληροφορίας, η Αγγλία θα επιμείνη όπως και αι υπό της Ιταλίας κατεχόμεναι νυν νήσοι ενωθώσι μετά της Ελλάδος, αποκρούουσα πάσαν άλλην πρότασιν περί του ζητήματος των Νήσων τούτων, παρ' οιασδήποτε δυνάμεως υποβαλλομένην.

Τελευταίων δε ο κ. Βενιζέλος προσέθεσεν ότι υπάρχουν βάσιμοι πληροφορίαί πείθουσαι ότι η Βρετανική Κυβέρνησις θέλουσα να παράσχη νέον δείγμα της προς την Ελλάδα ευμενείας της θα παραχώρηση εις αυτήν και την Ελληνική Μεγαλόνησον

Κύπρον.

(Μεταγλώττιση)

"Αθήναι, 22 Φεβρουαρίου.

Βρισκόμαστε στην ευχάριστη θέση να μεταδώσουμε πρώτοι εμείς, νέες δηλώσεις του πρωθυπουργού κ. Βενιζέλου για το ζήτημα των Νήσων του Αιγαίου.

Μιλώντας προ ημερών ο κ. Πρωθυπουργός σε φίλους του ανακοίνωσε ότι απερχόμενος από το Λονδίνο έλαβε τη διαβεβαίωση της Αγγλικής Κυβέρνησης ότι όλα τα νησιά, που καταλήφθηκαν από τον ελληνικό στόλο, θα ενωθούν με την Ελλάδα.

Ακολουθως ανέφερε ότι κατά τις πληροφορίες που έχει, η Αγγλία θα επιμείνει όπως και τα κατεχόμενα από την Ιταλία νησιά ενωθούν με την Ελλάδα αποκρούοντας κάθε άλλη πρόταση για το ζήτημα των Νήσων αυτών, υποβαλλόμενη από οποιαδήποτε δύναμη.

Τελειώνοντας δε ο κ. Βενιζέλος προσέθεσεν ότι υπάρχουν βάσιμες πληροφορίες που πείθουν ότι η Βρετανική Κυβέρνηση θέλοντας να παράσχει νέο δείγμα της ευμένειας προς την Ελλάδα θα παραχωρήσει σε αυτήν και την Ελληνική Μεγαλόνησο Κύπρο".

Ο Βενιζέλος θεωρούσε το θέμα της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα σαν ξεχωριστό και δεν το συνταύτιζε με το θέμα της Ένωσης των νησιών του Αιγαίου.

Σύμφωνα με την εφημερίδα των Αθηνών "Εμπρός" (Ελευθερία 5/18 Ιουνίου 1913) ο Βενιζέλος απαντώντας σε ερώτηση αν ήταν δυνατό από την εφαρμογή του ζητήματος των νήσων του Αιγαίου να ανακινηθεί και το Κυπριακό απάντησε:

" Η Ένωση της Κύπρου μετά της Ελλάδος αποτελεί όλως ξεχωριστό ζήτημα. Δεν δύναται αυτή να επιτευχθεί παρά μόνο με τη συναίνεση της αγγλικής Κυβέρνησης".

Οι πληροφορίες για επικείμενη ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα έφθαναν βροχή στο νησί.

Στις **16 Ιουλίου 1913** ο Ι. Π. Ζωγράφος μετέδιδε επίσης από την Αθήνα στην "Ελευθερία" (**27/9 Αυγούστου**):

" Το Πρακτορείο Αθηνών ανακοίνωσε σήμερα τηλεγράφημα εκ Λευκωσίας αγγέλλον ότι " κατ' αυθεντικής πηγής πληροφορίας η προσάρτησις της Νήσου Κύπρου εις την Ελλάδα θεωρείται βεβαία".

Οι πληροφορίες, άλλοτε θετικές και άλλοτε αρνητικές και άλλοτε εν αμφιβόλω κρατούσαν σε αναστάτωση τους Κυπρίους που για άλλη μια φορά συνήλθαν σε παγκύπρια συνέλευση για να υποβάλουν το αίτημά τους για ένωση με την Ελλάδα.

Στη συνέλευση παρέστησαν αντιπρόσωποι των διαφόρων Τοπικών Επιτροπειών, του Πολιτικού αγώνα του Κυπριακού λαού.

Η συνέλευση έγινε στη Λευκωσία στις **15 Μαΐου, 1913** και κατ' αυτήν αποφασίστηκε ο συντονισμός της δράσης των Ελλήνων Κυπρίων και η υποβολή υπομνήματος προς την Κεντρική Κυβέρνηση με το οποίο θα επαναβεβαιούτο ο πόθος του κυπριακού λαού για ένωση, δημιουργία δημοψηφισμάτων από τους κατοίκους όλων των πόλεων και χωριών, τα οποία να σταλούν στο Βασιλέα της Αγγλίας και η διενέργεια εράνων για κάλυψη των δαπανών του αγώνα που άρχιζαν.

Τα δημοψήφισμα υπέγραψαν **40.000** λαού, αλλά ο βρετανός υπουργός Αποικιών στον οποίο απευθύνθηκαν οι Κύπριοι πρόσφερε κάτι διαφορετικό: Αύξηση του αριθμού των Ελλήνων βουλευτών στο εκλογικό διαμέρισμα Λευκωσίας-Κερύνειας από τρεις σε πέντε, με τον όρο όμως ότι θα αυξάνονταν κατά δύο και τα επίσημα μέλη.

Οι προθέσεις της Βρετανίας για αλλαγές στη σύνθεση του Νομοθετικού ήταν και τα τελευταία μήνυμα του Αρμοστή Γκουλντ Ανταμς προς τους κυπρίους καθώς αναχωρούσε για το νησί στα τέλη του **1914** και τον διαδέχθηκε ο νέος Αρμοστής Τζων

Γιουτζίν Κλώζον.